

Εργαστήριο 1: «Οι διαφόρων ειδών Άλλοι»

ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ:	Κυρίως σε μαθητές της Γ' Γυμνασίου αλλά και σε μαθητές της Β' Γυμνασίου.
ΣΤΟΧΟΙ:	- να αναπτύξουν οι μαθητές κριτική σκέψη, - να καλλιεργήσουν δεξιότητες ανάλυσης και πραγμάτευσης ενός θέματος εντός της ομάδας, - να διακρίνουν τις διάφορες εκδοχές του ρατσισμού, - να ευαισθητοποιηθούν όσον αφορά τις αξίες της ισότητας και της ανοχής/του σεβασμού του διαφορετικού Άλλου, - να αποκτήσουν συνείδηση της ανάγκης να λειτουργούν ως υπεύθυνοι και ενεργοί πολίτες που θα προασπίζονται τις αξίες της δημοκρατίας.
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ:	2 ώρες (αν το τμήμα είναι εξοικειωμένο με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο, διαφορετικά θα απαιτηθεί περισσότερος χρόνος).
ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΣΥΝΔΕΘΕΙ:	- Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Γυμνασίου (θεματική ενότητα για τον ρατσισμό). - Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γ' Γυμνασίου: Ανθρώπινα δικαιώματα. - Ιστορία Γ' Γυμνασίου: Ορισμένα από τα φύλλα εργασίας εμπλέκουν το μάθημα της Ιστορίας της Γ' Γυμνασίου (ζητούν την αξιοποίηση γνώσεων από τα κεφάλαια του Διαφωτισμού και της Αποικιοκρατίας), συνεπώς μπορεί η δραστηριότητα να οργανωθεί διαθεματικά με τον εκπαιδευτικό που διδάσκει Ιστορία. - Νεοελληνική Λογοτεχνία Β' Γυμνασίου: Θεματική ενότητα για τη διαφορετικότητα, που προβλέπεται στα νέα προγράμματα σπουδών να απασχολήσει την τάξη για ένα τρίμηνο (το συγκεκριμένο εργαστήριο μπορεί να αποτελέσει τη φάση της προανάγνωσης, κατά την οποία οι μαθητές έρχονται σε μια πρώτη επαφή με το θέμα της ενότητας).
ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ:	- Φύλλα εργασίας με κείμενα (δίνονται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ) αποθηκευμένα στους υπολογιστές του εργαστηρίου πληροφορικής, βιντεοπροβολέας ή διαδραστικός πίνακας και ένα USB σε κάθε ομάδα. Αν δεν είναι εφικτό να αξιοποιηθεί το εργαστήριο πληροφορικής, τα κείμενα μπορεί απλώς να δοθούν σε φωτοτυπίες. - Ένα κουτί «σφραγισμένο» με μια σχισμή, σαν κάληπο.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

1η διδακτική ώρα (1Χ45΄)

α) Προετοιμασία της αίθουσας στο διάλειμμα.

Το τμήμα θα εργαστεί ομαδοσυνεργατικά, γι' αυτό κατά τη διάρκεια του διαλείμματος, πριν ξεκινήσει το δίωρο:

Α) Αν η διδασκαλία πραγματοποιηθεί σε κοινή σχολική αίθουσα, στα θρανία (που θα είναι ενωμένα ανά δύο, για να σχηματίζουν τραπέζι εργασίας για τις ομάδες των τριών ή τεσσάρων μαθητών) θα έχουν μοιραστεί φωτοτυπίες των φύλλων εργασίας.

Β) Αν η διδασκαλία γίνει στο εργαστήριο, στους σταθμούς εργασίας αποθηκεύεται το αρχείο με τα φύλλα εργασίας. Σε κάθε περίπτωση, θα έχει μοιραστεί στα θρανία ένα μισό φύλλο Α4 για κάθε μέλος του τμήματος, που θα χρησιμοποιηθεί στη βιωματική αφόρμηση (βλ. στη συνέχεια).

β) Αφόρμηση βιωματική.

Οι μαθητές μοιράζονται σε ομάδες, με όποιο τρόπο κρίνει κατάλληλο ο εκπαιδευτικός. Ενημερώνονται ότι με τη δραστηριότητα στην οποία θα εμπλακούν θα εξετάσουν διάφορες εκδοχές του φαινομένου του ρατσισμού (βλ. τον [Φάκελο για τον εκπαιδευτικό](#)). Οι μαθητές ρωτούνται ποιες μορφές ρατσισμού τους έρχονται στο νου. Ακούγονται κάποιες ιδέες και ο εκπαιδευτικός συμπληρώνει ή διορθώνει, αν χρειάζεται. Στη συνέχεια, καλεί τους μαθητές να γράψουν ανώνυμα σε μικρά φύλλα χαρτί που τους μοιράζονται έναν τουλάχιστον λόγο για τον οποίο θα μπορούσαν οι ίδιοι να γίνουν θύματα ρατσιστικών σχολίων ή συμπεριφορών. Μπορούν να αναφερθούν σε συμπεριφορά που έχουν ήδη υποστεί ή που φοβούνται ότι μπορεί να υποστούν. Τους διευκρινίζεται ότι, μόλις τελειώσουν, θα ρίξουν τα σημειώματα από μια σχισμή σε ένα σφραγισμένο κουτί, το οποίο θα ανοίξουν, όταν θα έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία, στο τέλος του δίωρου. Δίνονται λίγα λεπτά (μεταξύ 5 και 7 λεπτών, ανάλογα και με την ετοιμότητα που θα δείξει το τμήμα) και συλλέγονται τα κείμενα στο κουτί. Αυτή η βιωματική δραστηριότητα αναμένεται να κινητοποιήσει το ενδιαφέρον των μαθητών για τη συνέχεια της διαδικασίας και, αργότερα, όταν ολοκληρωθεί (βλ. τέλος του σεναρίου), να συμβάλει στον αναστοχασμό των μαθητών.

γ) Μελέτη του υλικού, προετοιμασία παρουσίασης.

Ο εκπαιδευτικός ορίζει με ποιο φύλλο θα εργαστεί κάθε ομάδα, ανάλογα με τη σύνθεσή της (στις ομάδες με τους μαθητές που γενικά έχουν μέλη με πιο υψηλές επιδόσεις, ανατίθενται τα πιο απαιτητικά φύλλα εργασίας), χωρίς, βέβαια, να αποκαλύπτονται τα κριτήρια. Ο εκπαιδευτικός δίνει κάποιες γενικές διευκρινίσεις και οδηγίες: οι ομάδες θα λάβουν υπόψη τα κριτήρια αξιολόγησης που αναφέρονται στην αρχή του φύλλου εργασίας, κάθε ομάδα θα εργαστεί πάνω σε ένα διαφορετικό είδος ρατσισμού, μελετώντας και σχολιάζοντας ένα ή δύο κείμενα που αναφέρονται σε αυτό και θα προετοιμάσει μια παρουσίαση, για να ενημερώσει τους συμμαθητές της επί του περιεχομένου των κειμένων και για να καταθέσει τις δικές της σκέψεις. Μέχρι το τέλος της 1ης διδακτικής ώρας οι μαθητές πρέπει να έχουν προετοιμαστεί, ώστε τη δεύτερη ώρα του εργαστηρίου να απευθυνθούν στην ολομέλεια.

Οι ομάδες υπογραμμίζουν στο ψηφιακό αρχείο ή στο εκτυπωμένο φύλλο εργασίας τα σημεία στα οποία θα στηρίξουν τις απαντήσεις τους. Αν οι ομάδες εργαστούν σε σταθμούς εργασίας του εργαστηρίου πληροφορικής και αν διαθέτουν όλες μέλη εξοικειωμένα με τη δημιουργία αρχείων παρουσίασης, τότε μπορούν οι παρουσιάσεις τους να γίνουν με τέτοιο αρχείο (το οποίο αποθηκεύεται σε ένα USB, ώστε να μεταφερθεί στον υπολογιστή που θα είναι συνδεδεμένος με βιντεοπροβολέα ή διαδραστικό πίνακα). Διαφορετικά, ετοιμάζουν χειρόγραφες σημειώσεις.

1

Ο εκπαιδευτικός μετακινείται από ομάδα σε ομάδα, παρακολουθεί τόσο την πορεία της ομάδας συνολικά όσο και τη συμμετοχή κάθε μέλους στη διαδικασία, παρεμβαίνει όποτε κρίνει σκόπιμο, είτε για να λύσει κάποιο πρόβλημα που προκύπτει στη συνεργασία, είτε θέτοντας ερωτήματα που διευκολύνουν την ομάδα να βρει αυτό που αναζητά. Άλλοτε πάλι, δίνει διευκρινίσεις, απαντώντας σε ερωτήματα που θέτει μια ομάδα και γενικά δίνει όποια βοήθεια ζητηθεί ή εκείνος εκτιμά ως απαραίτητη. Αν κάποια ομάδα ολοκληρώσει τις σημειώσεις της, ενώ υπάρχει ακόμα χρόνος μέχρι τη λήξη της ώρας, ο εκπαιδευτικός της προτείνει να προχωρήσει και στην κατανομή των εργασιών για την παρουσίαση μεταξύ των μελών ή να διατρέξει τα κείμενα στα φύλλα εργασίας των άλλων ομάδων, για να μπορεί να παρακολουθήσει καλύτερα τις παρουσιάσεις τους.

Λίγο πριν το τέλος της 1ης ώρας, οι ομάδες καλούνται διαδοχικά να παρουσιάσουν «τηλεγραφικά» σε ποιο είδος ρατσισμού αναφέρονται τα κείμενα που τους έχουν δοθεί. Ο εκπαιδευτικός καταγράφει στον πίνακα τα είδη και έτσι η ολομέλεια αποκτά μια γενική εικόνα της ποικιλίας των υποθεμάτων της ενότητας που θα προσεγγιστούν στις παρουσιάσεις στο επόμενο δίωρο.

συνέχεια →

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

2η διδακτική ώρα (1Χ45΄)

6) Παρουσιάσεις στην ολομέλεια.

Η μια μετά την άλλη, οι ομάδες κάνουν τις παρουσιάσεις τους. Αν δεν έχουν ετοιμάσει αρχείο παρουσίασης, τότε ένα από τα μέλη της ομάδας αναλαμβάνει να γράφει στον πίνακα τα κεντρικά σημεία της παρουσίασης, ενώ τα υπόλοιπα μέλη έχουν μοιράσει την προφορική παρουσίαση. Οι ομάδες που παρακολουθούν κρατούν σημειώσεις, τις οποίες θα μπορέσουν να αξιοποιήσουν σε ένα κείμενο αναστοχασμού που θα τους ζητηθεί στο τέλος της δράσης.

Όταν ολοκληρωθούν οι παρουσιάσεις, ο εκπαιδευτικός θέτει το ερώτημα «Τι το κοινό υπάρχει στις περιπτώσεις που παρουσιάστηκαν;». Ακολουθεί από τους μαθητές καταιγισμός ιδεών και ο εκπαιδευτικός ή κάποιος μαθητής σημειώνει στον πίνακα τηλεγραφικά όσα ακούγονται. Π.χ. μη αποδοχή του διαφορετικού, μη σεβασμός της ιδιαιτερότητας, καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, απόρριψη/περιφρόνηση αυτού που θεωρείται διαφορετικός, αντιμετώπιση του Άλλου ως κατώτερου, συμπεριφορά αρνητική, κάποτε επιθετική ή και βίαιη κ.ά. Από όσα καταγράφηκαν στον πίνακα, ο εκπαιδευτικός ανακεφαλαιώνει ότι ο ρατσισμός είναι μια στάση/συμπεριφορά απόρριψης, την οποία μπορεί να βιώσουμε όλοι μας, για κάποιον λόγο, που πιθανότατα να είναι άλλος από αυτούς που παρουσιάζουν τα κείμενα που μελετήθηκαν. Γιατί ο ρατσισμός έχει πολλά πρόσωπα. Συνεπώς, είναι ώρα να ανοίξει το σφραγισμένο κουτί και να διαβαστούν όσα γράφτηκαν ανώνυμα στη βιωματική αφόρμηση. Ο εκπαιδευτικός παροτρύνει την ολομέλεια να σχολιάσει μετά την ανάγνωσή των σημειωμάτων αν οι προσδοκίες τους για το τι θα ακουγόταν επιβεβαιώθηκαν ή όχι και ως προς τι. Τέλος, ρωτά αν η ολομέλεια έχει αντιληφθεί για ποιο λόγο κλήθηκαν να γράψουν ένα τέτοιο σημείωμα. Η αναμενόμενη απάντηση είναι ότι η δραστηριότητα στόχευε να οδηγήσει τους μαθητές στη συνειδητοποίηση ότι ο καθένας θα μπορούσε να είναι θύμα ρατσιστικών σχολίων, δεν υπάρχει κανείς αλώβητος.

Λίγο πριν τη λήξη της διδακτικής ώρας, ο εκπαιδευτικός προτείνει στους μαθητές να γράψουν σπίτι τους ένα προσωπικό, ημερολογιακού ύφους, κείμενο, όπου να καταγράψουν τις σκέψεις και τα συναισθήματα που τους γέννησε το συγκεκριμένο δίωρο.

συνέχεια →

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ	1. Αν το εργαστήρι ενταχθεί σε μάθημα που προβλέπεται να είναι δίωρο στο ωρολόγιο πρόγραμμα (π.χ. Γλώσσα), τότε η δεύτερη ώρα ακολουθεί αμέσως μετά, διαφορετικά οι παρουσιάσεις γίνονται άλλη μέρα. 2. Αν το τμήμα δεν είναι εξοικειωμένο με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο και τις παρουσιάσεις ομαδικής εργασίας στην ολομέλεια, τότε η δραστηριότητα θα χρειαστεί και 3η ώρα για να ολοκληρωθεί. Ακόμα και αν είναι εξοικειωμένο με αυτό το μοντέλο εργασίας, αν το τμήμα ανταποκριθεί με ενδιαφέρον και οι συζητήσεις λάβουν προεκτάσεις, προφανώς οι 2 ώρες που προβλέπονται δεν θα είναι αρκετές.
ΕΠΕΚΤΑΣΗ	Αν ο εκπαιδευτικός επιθυμεί να αφιερώσει και άλλη διδακτική ώρα, θα μπορούσε να εξευρεθεί μία που θα ήταν αφιερωμένη στην ανάγνωση και την εκτενή συζήτηση πάνω στα κείμενα αναστοχασμού που θα έχουν συντάξει τα παιδιά στο σπίτι.
ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ	Σχεδόν όλα τα φύλλα εργασίας έχουν δύο κείμενα προς μελέτη, μάλιστα τις περισσότερες φορές το ένα περιέχεται στο σχολικό εγχειρίδιο της Νεοελληνικής Γλώσσας της Γ΄ Γυμνασίου, ώστε να διευκολύνονται οι εκπαιδευτικοί που βρίσκονται σε σχολικές μονάδες χωρίς την κατάλληλη υποδομή για εργαστηριακό μάθημα ούτε τη δυνατότητα για μεγάλο αριθμό φωτοτυπιών. Σε κάποιες περιπτώσεις, είναι εφικτό να περιληφθεί μόνο το ένα από τα δύο κείμενα στο φύλλο εργασίας, αν θεωρεί ο εκπαιδευτικός ότι δεν υπάρχουν στο τμήμα αρκετές ομάδες που θα μπορούσαν να ανταποκριθούν στη μελέτη δύο κειμένων στον χρόνο που δίνεται. Μια εναλλακτική λύση θα ήταν να χωριστεί η ομάδα σε δύο υποομάδες και να αναλάβει καθεμία υποομάδα να προετοιμάσει ένα από τα δύο κείμενα.

συνέχεια →

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Φύλλα εργασίας

[Φύλλο εργασίας 1](#)

[Φύλλο εργασίας 2](#)

[Φύλλο εργασίας 3](#)

[Φύλλο εργασίας 4](#)

[Φύλλο εργασίας 5](#)

[Φύλλο εργασίας 6](#)

[Φύλλο εργασίας 7](#)